

додали їм духовної глибини через благословення та молитви. Попри загальні риси, такі як колективне виконання, символізм і ритуальність, кожна група пісень має власне змістове та емоційне забарвлення. У сучасному суспільстві ці твори адаптуються до нових реалій через фольклорні, етномузичні та навіть комерційні проєкти. Збереження й популяризація родинно-обрядових пісень відіграють важливу роль у підтримці національної ідентичності, адже вони є носіями традиційної духовності та історичної пам'яті українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко, І. (1990). *Поховальні пісні українського народу*. Київ: Видавництво АН УРСР.
2. Єфремова, Л.І. (2007). *Український фольклор: вокальна традиція*. Київ: Наукова думка.
3. Колесса, Ф. (1928). *Народна пісня на Україні*. Львів: Видавництво «Книга».
4. Лазаренко, Т. (2013). *Весільна обрядовість в Україні: поєднання народних традицій з церковними обрядами*. Київ: Академвидав.
5. Лінтур, П. (1965). *Народні пісні України*. Київ: Наукова думка.
6. Романюк, О.І. (2012). *Кантиковий спів Слобожанщини*. Харків: Фольклорне відродження.
7. Скрипник, Г. (2015). *Голосіння та їх місце в українському фольклорі*. Харків: Фольклорне відродження.

Анастасія ЛІТВІНЧУК,

студентка III курсу спеціальності 024 «Хореографія»

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,

Хмельницький, Україна

l.chuchka@gmail.com

науковий керівник:

заслужена артистка України, завідувачка кафедри хореографії

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Олена ЄФІМЧУК

РИТМІКО-ПЛАСТИЧНА СТРУКТУРА НАРОДНИХ ТАНЦІВ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЕТНІЧНОЇ САМОБУТНОСТІ

Анотація. У статті досліджено ритміко-пластичну структуру народних танців як відображення етнічної самобутності, що визначає унікальний характер культурної спадщини народу. Проаналізовано ритмічні та пластичні компоненти, які формують динаміку танцювальних форм, їхнє естетичне наповнення та семантичне забарвлення. Виявлено тісний взаємозв'язок між традиційними танцювальними практиками та сучасними формами їх

презентації, що сприяє розумінню механізмів передачі культурних цінностей через танець. З'ясовано практичне значення дослідження у розвитку хореографічної науки, вдосконалення методик викладання й популяризації етнічних традицій, що забезпечують збереження національної ідентичності.

Ключові слова: *ритм, пластика, народні танці, етнічна самобутність, хореографія, культурна спадщина.*

Народний танець є важливим маркером етнічної ідентичності, оскільки в його ритміко-пластичній структурі закодована інформація про культуру, світогляд та традиції народу. Вивчення особливостей ритму та пластики сприяє не лише збереженню нематеріальної культурної спадщини, а й поглибленню розуміння національної самобутності, що є особливо актуальним у сучасних умовах глобалізації.

Ритм у народному танці виконує структуроутворюючу функцію, організовуючи рухи та надаючи їм виразності. Він тісно пов'язаний із музичним супроводом, який має характерні етнічні особливості [2, с. 82]. Наприклад, українські народні танці відзначаються швидким темпом та синкопованими ритмічними структурами, що відображає динамічність і темпераментність народного характеру. Водночас, танцювальні традиції народів Сходу часто мають розмірений, медитативний ритм, що корелює з їхньою філософією буття.

Пластика народного танцю є засобом невербальної комунікації, що передає емоційні стани, ідеї та символи, закладені в культурному коді народу [2, с. 83]. Вона формується під впливом природних умов, історичних подій та соціального устрою. Так, у танцювальній лексиці народів гірських регіонів переважають стрибки та акробатичні елементи, які символізують силу та витривалість. Натомість у народів рівнинних територій пластичний малюнок рухів вирізняється плавністю та граціозністю, що відображає їхній спокійний спосіб життя.

Композиція народного танцю також є важливим елементом, який розкриває етнічну специфіку. Вона може варіюватися від простих колективних форм (хороводи) до складних сюжетних побудов [1, с. 11–12], відображаючи соціальну структуру та систему цінностей певного етносу.

Значимим прикладом ритміко-пластичної структури танцю є іспанське фламенко – унікальне мистецтво, що синтезує танець, музику та емоційну експресію. Його ритмічна структура та пластика сформувалися під впливом іспанської, циганської, арабської та індійської культур, відображаючи яскравий темперамент та історичні перипетії іспанського народу.

«Фламенко» вирізняється унікальною хореографічною лексикою, у якій кожен рух несе символічне значення. Серед характерних елементів танцю: «сапатеадо» – енергійні удари каблуками об підлогу, що створюють ритмічний малюнок та підкреслюють силу та пристрасть танцівника; «фальсете» – складні рухи руками, що нагадують сплетіння гілок дерев або крила птахів. «Фальсете» передає емоційну глибину та чуттєвість танцю; «кейда» – особлива постава корпусу, з високо піднятою головою та розправленими плечима, що символізує гордість та незалежність; «хірос» – різкі повороти корпусу, що додають танцю динамічності та експресивності; «брасео» – рухи рук, що можуть бути як

плавними та граціозними, так і різкими та енергійними, залежно від емоційного забарвлення танцю.

«Фламенко» є не лише технічною системою рухів, а й засобом вираження внутрішнього світу виконавця, своєрідною емоційною сповіддю, що втілює темперамент, історію та ментальність іспанського народу.

Японський танець є унікальним явищем світової культури, що відображає глибинні філософські засади японського народу, зокрема гармонію, спокій та зосередженість. Його формування відбувалося під впливом придворних, театральних і народних традицій, що сприяло розмаїттю стилів та виражальних засобів.

Характерними рисами японського танцю є витонченість, граційність і символічність, де кожен рух має чітке значення та спрямований на передачу емоційного стану або сюжету. Його ритміко-пластична структура включає: «май» – плавні, повільні рухи, що символізують плин часу та вічність; «одорі» – більш енергійні та ритмічні рухи, що передають радість, щастя та інші позитивні емоції; «фурі» – стилізовані жести, що мають конкретне значення та використовуються для передачі сюжету або емоційного стану персонажа; «ката» – чітко визначені послідовності рухів, що утворюють своєрідний «код» танцю; «міе» – статичні пози, що підкреслюють красу та витонченість танцівника.

Ця ритміко-пластична система відображає особливості національного темпераменту японців, що проявляється у стриманості, гармонійності та шанобливому ставленні до традицій. Виконавець японського танцю не лише демонструє технічну майстерність, а й досягає високого рівня внутрішньої концентрації, що перетворює танець на медитативне та споглядальне дійство. Таким чином, японський народний танець є не лише мистецькою практикою, а й засобом репрезентації етнічної самобутності, що інтегрує історичні, духовні та філософські аспекти національної культури.

Бразильська «Самба» є яскравим прикладом ритміко-пластичної структури народного танцю як прояву етнічної самобутності. Як невід’ємна складова культури Бразилії, вона відображає енергійність, життєрадісність та емоційну відкритість народу. «Самба», що сформувалася в Ріо-де-Жанейро, набула статусу символу національної ідентичності, особливо у контексті карнавальних традицій.

Хореографічна лексика «Самби» характеризується динамічністю, ритмічністю та пластичністю. Її ритміко-пластична структура включає: «пасос» – кроки, що є основою самби, можуть бути різноманітними за складністю та ритмом; «реболейос» – хвилеподібні рухи стегнами, що є однією з найхарактерніших особливостей самби; «умбігада» – зближення партнерів, що символізує пристрасть та емоційний зв’язок; «жига» – енергійні рухи руками, що додають танцю експресивності та динамічності; «рода» – коло, в якому танцюють самбу, створюючи атмосферу свята та спільності.

«Самба» є не лише формою танцювального мистецтва, а й культурним феноменом, що відображає соціальні, історичні та етнічні особливості Бразилії. Вона поєднує технічну майстерність із виразною імпровізаційністю, передаючи радість та енергію бразильського світогляду.

Ірландські танці є невід’ємною складовою культурної спадщини Ірландії та ірландської діаспори, відображаючи історичний розвиток, традиції та спосіб життя народу. Вони поділяються на кілька видів, кожен з яких має власні

стилістичні особливості. Ритміко-пластична структура ірландських танців характеризується: чітким музичним ритмом, що визначається звучанням скрипки, флейти та волинки; швидкими та енергійними рухами, що включають стрибки, кроки та обертання при статичному положенні рук; різноманітним використанням простору, що варіюється від компактного виконання до розлогих хореографічних композицій; термінологією, що охоплює специфічні назви (наприклад, «ріл» як вид танцю, «степ» як тип кроку), технічні терміни («high cut» – один із видів стрибка, «shuffle» – вид кроку) та метафоричні описи рухів [3, с. 216–217].

Ірландські танці виконують важливу соціокультурну функцію, слугуючи засобом збереження та передачі етнічної самобутності. Вони активно використовуються у фестивальній та концертній діяльності як в Ірландії, так і за її межами. Їхня популярність серед ірландської діаспори сприяє поширенню культурної спадщини, забезпечуючи її адаптацію до сучасного хореографічного контексту.

Турецькі танці є багатогранним феноменом, що сформувався під впливом багатовікової історії та географічного положення країни на межі Європи й Азії. Вони відзначаються складною ритміко-пластичною структурою, яка поєднує виразну музичну складову, символічну лексику рухів та жанрове розмаїття.

Ритмічна структура турецьких танців характеризується складними метро-ритмічними малюнками, що включають синкоповані ритми, зміну темпів та використання поліритмії. Це створює багатшаровий музично-руховий простір, де пластика танцівника органічно взаємодіє з музичним супроводом. Пластика рухів відзначається емоційністю та експресивністю. Центральну роль відіграють жести рук, що часто мають символічне значення, а також хвилеподібні рухи тіла, різкі акцентовані повороти й стрибки. Взаємодія між танцівниками може бути як індивідуальною, так і груповою, формуючи складні композиційні рішення. Лексика турецьких танців охоплює широкий спектр рухів, поз та жестів, що мають глибоке смислове навантаження. Наприклад, підняті руки символізують духовне прагнення, тоді як опущені – зв'язок із землею.

Залежно від регіональної специфіки та функціонального призначення, турецькі танці поділяються на різні жанри. Серед найвідоміших: «Халай» – груповий танець із динамічною структурою та чіткими ритмічними акцентами; «Зейбек» – чоловічий танець, що відзначається героїчним та войовничим характером; «Киличар Калкан» («Танець меча та щита») – військовий танець, що символізує силу та відвагу; «Сема» – ритуальний суфійський танець, який через обертальні рухи виражає єднання з духовним світом [4, с. 14–17].

Отже, ритміко-пластична структура народних танців є важливим відображенням етнічної самобутності, оскільки вона формує унікальну систему рухів, ритмічних особливостей та композиційних принципів, властивих кожній національній традиції. Взаємодія ритму, пластики та лексики танцю відображає історичні, соціокультурні та ментальні особливості народу, формуючи його мистецький код.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І. О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера : навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 157 с.
2. Зінич О. Пластична взаємодія музики та мистецтв руху в сучасному балеті. *Культурологічна думка*, 2012. № 5. С. 82–88.
3. Кутузов М., Корнієнко А. Ірландська джигга: історія походження та основні різновиди. *Scientific Collection «InterConf»*, 2024. № 186. С. 216–217.
4. Сівак С. Регіональні особливості народних танців Туреччини. *Мала академія мистецтв* : міжвузівський збірник наукових праць мистецького наукового конкурсу учнівсько-студентської молоді (11 квітня 2024 р., ХГПА). № 3. С. 10–20.

Секція 4

КОНКУРС «Я ТАМ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВІННЯ»: ФОРМИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ПІСНІ

Світлана КОЗЕЛКО,
начальниця управління культури і мистецтв
Тернопільської міської ради
Тернопіль, Україна
svitlana.kozelko@gmail.com

ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС «Я ТАМ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВІННЯ» ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДУХОВНОЇ ПІСНІ ДЛЯ ШИРОКОЇ АУДИТОРІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація: У статті розкриваються засади діяльності в Тернополі Міжконфесійного фестивалю-конкурсу духовної пісні «Я там, де є Благословіння», його історія та роль у розвитку та популяризації духовної пісні зокрема та вокального і особливо – хорового мистецтва загалом, значення духовності на сучасному етапі життя українського суспільства.

Ключові слова: фестиваль, конкурс, духовність, духовні та культурні цінності, хорові колективи, вокальні ансамблі, солісти-вокалісти, духовна пісня, вікові групи, номінації, категорії.

Сучасний простір створює великі можливості для розвитку та поширення культури загалом і її духовно-мистецької складової зокрема. Завдяки новітнім технологіям, потенціалу глобальної інтернет-мережі, ми маємо доступ до